

A Review on 1,5-Benzothiazepines as a Versatile Pharmacophore

Dr. Ramchandra Deshmukh¹, Dr. Vishwambhar Shinde², Dr. Dhanaji Kanase³

¹Assistant Professor, Department of Chemistry, Bharati Vidyapeeth's Dr. Patangrao Kadam Mahavidyalaya, Sangli, Maharashtra, India.

²Assistant Professor, Department of Chemistry, Bharati Vidyapeeth's Yashwantrao Mohite College, Pune, Maharashtra, India.

³Principal and Head of the Department, Department of Chemistry, Bharati Vidyapeeth's Dr. Patangrao Kadam Mahavidyalaya, Sangli, Maharashtra, India.

ABSTRACT: 1,5-benzothiazepine is an extremely versatile moiety and has wide range of pharmacological activities. A diverse number of 1,5-benzothiazepines have been synthesized by reacting chalcones, ketones, diketones with 2-aminobenzenethiol are used in the treatment of various diseases. Present review is focused on some potentially active 1,5-benzothiazepine derivatives having versatile pharmacological activities.

KEYWORDS: 1,5-benzothiazepine, chalcones, ketones, pharmacological

I. INTRODUCTION:

1,5-benzothiazepines are important nitrogen and sulfur containing seven-membered heterocyclic compounds. Literature survey reveals that 1,5-benzothiazepines and their derivatives are important heterocyclic compounds in the field of pharmaceutical research which were found to possess different pharmacological activities. [1] 1,5-Benzothiazepines are bicyclic heterocyclic compounds. In 1,5-benzothiazepine a benzene ring is fused with thiazepine. It is a seven

International Journal of Entomology Research

Indexed Journal, Refereed Journal, Peer Reviewed Journal

ISSN: 2455-4758, Impact Factor: RJIF 8

Publication Certificate

This certificate confirms that "V J Kumbhar" has published article titled "**Biology of *Metanastria hyrtaca* cramer (Lepidoptera: Lasiocampidae) on *Syzygium cumini*".**

Details of Published Article as follow:

Volume : 7
Issue : 1
Year : 2022
Page Number : 93-96
Certificate No. : 7-1-28
Published Date : 22-01-2022

Nitesh

Regards
International Journal of Entomology Research
www.entomologyjournals.com
Email: entomol.article@gmail.com

Observation of Nesting Pattern and Breeding Ecology of Laughing Dove (*SpilopeliaSenegalensis*) in Around the Hilly Region of Girna River, Tal. Kalwan, Dist. Nashik, (MS) India

***Shantaram B. Bhoje¹, Nalesh G. Bahiram²**

1. Assistant Professor, Department of Zoology, Shri Pundlik Maharaj Mahavidyalaya, Nandura Rly., Dist. Buldana (M.S.), India.

2. Assistant Professor, Department of Zoology. Bharati Vidyapeeth's Dr. Patangrao Kadam Mahavidyalaya Sangli. (M.S.), India.

Corresponding Author Email id: shantarambhoje8@gmail.com

Abstract:

The laughing dove (*Spilopeliasenegalensis*) is a smallest pigeon, that is local worldwide breeder in region of Sub-Saharan Africa, the Middle East and Indian Subcontinent. This is small long-tailed dove is mostly found in dry scrub and terrestrial habitats, where pairs can often be seen feeding on the land. A rufous and having a pattern of alternating squares of black colours and is also easily distinguished from other doves by its calling. Other names of laughing dove includes Laughing turtle dove, Palm dove and Senegal dove while in India the name of the Little brown dove is often used. Length about 27 cm and Size Bigger than Common Myna. Both parents build up the shallow platform nest out of twigs. Two creamy white eggs are laying by laughing dove. Then eggs are incubated and the eggs hatch after about 13 to 15 days.

Key Words: Laughing dove, Fremantle, Senegal dove, Turtle dove.

Introduction:

Laughing Dove (Old Name – Little Brown Dove) *Spilopeliasenegalensis*. Also, other names include laughing turtle dove, palm dove and Senegal dove. The Laughing Dove belonging to the family columbidae, genus *Spilopelia* (Cheke S, 2005), and occurs to worldwide includes Sub-Saharan Africa, Arabia, Iran, Iraq, Afghanistan, Pakistan and India (Ali S, Ripley SD, 1981 & Baptista et al., 1997). In India, mostly these laughing dove species are occurs in the many states such as Kerala, Tamilnadu, Karnataka, Goa, Andhra Pradesh, Telangana, Maharashtra, Gujarat, Rajasthan, Odisha, Madhya Pradesh, Punjab, Haryana, Jammu & Kashmir, Himachal Pradesh, Uttarakhand, Uttar Pradesh, Chhattisgarh, Jharkhand, West Bengal, Bihar, Assam and Meghalaya.

This is Granivorous bird. Feeds on small seeds fall from grass, grains, cereals, fruits, berries, nectar, other vegetable materials and small ground insects such as termites and beetles are their essential food (Adang KL, 2008). They are terrestrial, foraging on the ground in cultivated crops and grasslands. Length about 27cm and size larger than common Myna. Identification of Laughing Dove as compared to other doves, slimmer and with longest tail. The head and other parts are pinkish, shading to buff on the abdomen. The chequered rufous and grey patch are occurring on the neck region and are made up of different feathers. The uppermost parts are brownish with a bluish-grey band along the wing. The back is smooth and dull brown in the Indian population (Hartert, E, 1916). The sexes are identical in the field. The voice is producing a 'ku-roo-roo...ku-roo-roo' and 'kru-do-do-do-do' calls, as if giggling. Territory is dry cultivation and scrub covered hills as well as villages and small towns. *Spilopeliasenegalensis* can be quickly identified from the latter due to the lack of black coloration on the scapulars and inner wing coverts and the various pattern of the neck feathers (Jonsson, 1994). This reports on the first record of *S. senegalensis* in the Madeira archipelago, Portugal.

Repelency and Mortality Effect of Plant (*Bergera Koenigii*) Extracts against the Red Flour Beetle (*Tribolium Castaneum*)

Shantaram Bhoje¹, Nalesh Bahiram²

¹Department of Zoology, Shri Pundlik Maharaj Mahavidyalaya, Nandura Rly, Dist. Buldana, Maharashtra, India

²Department of Zoology, Bharati Vidyapeeth's Dr. Patangrao Kadam Mahavidyalaya, Sangli, Maharashtra, India

ABSTRACT

The effects of different concentrations of extracts of *Bergera Koenigii* against *Tribolium castaneum* (Herbst) at different time interval. Five applications of Control, 1%, 2%, 5% and 10% were used to assess the mortality of *T. castaneum* at three different days. The results revealed that the mortality and repellency of *T. castaneum* increased with highest concentration of plant extracts. *Tribolium castaneum* gave highest mortality (70%) at 10%, while least mortality (40%) was obtained lower concentration (1%). Comparing the relative efficacy of these plant extracts in relation to times, highest percent repellency (80%) at 10%, while least repellency (40%) was obtained lower concentration (1%). Regarding interaction between concentration and time, mortality and repellency increases with respect to increase in concentration. Therefore, this study confirmed that plant extracts are effective in the management of *T. castaneum* and most effectively at higher concentration with longer time period.

Keywords: *Tribolium Castaneum*, Plant Extracts, Mortality, Repellency.

I. INTRODUCTION

Store grain pest:

It has been predicted that one third of the world grain crop is lost each year at the time storage, much of this is due to insect's attack. The grain which is not lost is severally decreased in quality by insect's damage. Many store grain pests in preference to eat out grain embryos, there diminish the protein content of feed grain and reducing the percentage of seeds which grow (S.V. Deshmukh, et.al., 2018). After harvesting, the grain is mostly stored on-farm, where it can be infested by a different variety of beetles. *Tribolium castaneum* is one of the most common and damaging pests of stored products, feeding on various stored-grain and grain products (Weston and Rattlingourd, 2000).

The store grain pest is an insect that destroys stored food or other stored valuable organic matter (i.e., Grains & Plusses). The wheat grains are mostly damaged by *T. castaneum* (Mookherjee et al., 1968). Stored grains, cereals & pulses are important sources of the organic matter, therefore effective conservation of this resource is very

Covid-19 Effects on Various Sectors in Sangli District of Maharashtra

T. R. Sawant

Head, Department of Economics, Bharati Vidyapeeth's Dr.Patangrao Kadam Collage, Sangli,
Maharashtra,
India

Abstract: Strict lockdown imposed in India from 24th March 2020 to 31st May 2020 to curb the spread of corona virus epidemic has had a serious impact on various sectors except the area of essential services. Self-employed and informal workers, who do not have social security nets, are most affected by the lockdown. The lockdown has also had a major impact on rural areas. Farmers are suffering due to disruption of supply chain. A large part of the population depends on the agricultural sector and thus it is important to understand the impact of the epidemic on the agricultural sector.

Index Terms - Covid-19, Lockdown, Sangli District's.

I. INTRODUCTION

For India, the fiscal year 2020-21 is going to be a very stressful, difficult and especially a very adverse impact on development. After the year 2017, the economic downturn started to increase and its intensity and scope continued to increase. It's bad social and economic consequences are being felt by the country and the society. Maharashtra and some other states had to bear the brunt of heavy rains and floods while implementing policies and measures to control it, which helped in slowing down the development of the country and the state. The Corona epidemic has hit even before it emerged from this natural disaster. The development of any kind of natural, political, economic and health crisis in the country has adverse and detrimental effects on development.

II. METHODOLOGY AND OBJECTIVE

Data collection:

There are two methods of data collections.

- 1) Primary data collections method.
- 2) Secondary data collection method.

The data collection of the effects of Covid-19 on various sectors is primarily done by questioners. The secondary data collection is collected through various report and document, newspaper etc. Data collection are depends on date, time, location. Primary data collection methods are given below: Observation: In observation data collection data are collected by only observation

An Introduction to the Indian Stock Market

T. R. Sawant

Head, Department of Economics, Bharati Vidyapeeth's Dr. Patangrao Kadam Collage, Sangli, Maharashtra, India

ABSTRACT

The Stock market is one of the most energizing sector in the economy is an important one contribution to economic development. Stock market is a place where buyers and sellers live enter into transaction to purchases shares and bounds, ctf. Stock market act as indicator which is used to measures Indian Economics development

Keywords: NSE, BSE, Indian Stock Market

1. Introduction

Stock Market: A stock market is the place where shares of a listed company are bought and sold. A share is a portion. And a market is a place where you can buy or sell something. Therefore, literally, the stock market is the share capital of a listed company. We have two major stock exchanges in India, the Bombay Stock Exchange (BSE) and the National Stock Exchange (NSE). The stock market is a market where shares of a very small company are bought and sold. It is a market where some people make a lot of money or lose a lot of money. To buy shares of any company is to become a shareholder of that company. You become the owner of that company with a certain percentage of the amount you invest. This means that if the company makes a profit in the future, you will get double the amount you invested, and if it makes a loss, you will not get a single penny, which means you will lose completely.

Stock Market is divided into two parts:

1) Primary Market

- IPO vs Seasoned Issues
- Pricing of issues
- Fixed pricing
- Book building
- Public offer vs Private placement
- Demat issues

2) Secondary Market

- Trading
- Clearing Settlement

Types of Trading:

- 1) **Intraday Trading:** Trades completed in one day are called Intra-day Trading. In intra-day trading, stocks are bought and sold on the same day.

DOES FINANCIAL LITERACY OF BANK EMPLOYEES VARY IN DIFFERENT SECTORS?

Dr. ANIKET HANAMANT JADHAV

Assistant Professor

Department of Commerce, Bharati Vidyapeeth's

Dr. PATANGRAO KADAM

Mahavidyalaya, Sangli

ABSTRACT

The improvement in financial literacy leads to a consistent and sustainable economic growth of country. The Government of India is consistently implementing economic reforms and focusing on considerable changes in financial sector. The present research paper aims at studying variation in financial literacy of bank employees in different sectors. For the present study, the data have been collected through structured interview schedule, from 540 bank employees working in bank branches of public sector, private sector and cooperative sector banks in Kolhapur district. The level of financial literacy of bank employees has been compared by focusing on three dimensions of financial literacy i.e. financial knowledge, financial behaviour and financial attitude. It is found that the level of financial knowledge, financial behaviour and financial attitude of public sector and private sector bank employees is higher than that of the co-operative sector bank employees. There is no significant difference in financial literacy of bank employees in these different sectors.

Key Words: Financial Literacy, Financial Knowledge, Financial Behaviour and Financial Attitude, Public Sector Banks, Private Sector Banks, Co-operative Banks, Employees.

1. INTRODUCTION:

Improving financial literacy skills help people to make financial decisions with full of confidence. India is among the least financially literate countries across the globe, with youngsters and women struggling most with their financial knowledge due to lack of discussions within the families on money management issues. Financial literacy helps any individual to grow up their own level of understanding about financial sector; it will help them to process financial information and take decisions related to personal finance. The financial literacy is mainly depends on the well being of individuals. Financial landscape becomes very critical in post globalisation era because of evolving many financial products. A minimum level of financial literacy is required in order to understand risk and return related to the financial products. The financial literate individual can make full use of the financial products and services after examining their risks and returns trade off. It will help them to choosing those products which are best suited to them.

The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) has defined financial literacy as "a combination of awareness, knowledge, skill, attitude and behaviour necessary to make sound financial decisions and ultimately achieve individual well being". Financial literacy

**International Journal of Biology, Pharmacy
and Allied Sciences (IJBPAS)**

'A Bridge Between Laboratory and Gender'

www.ijbpas.com

SUSTAINABLE OF AGRICULTURAL DEVELOPMENT IN INDIAN ECONOMY

NITIN VINAYAK GAIKWAD

Assistant Professor, Bharati Vidyapeeth's Dr. Patangrao Kadam Mahavidyalaya, Sangli, India

*Corresponding Author: Dr. Nitin Vinayak Gaikwad: E Mail: nitinhira31@gmail.com

Received 10th June 2021; Revised 11th July 2021; Accepted 20th Aug. 2021; Available online 15th Jan. 2022

<https://doi.org/10.31032/IJBPAS/2022/11.1.1025>

ABSTRACT

India is basically an agricultural country where people have relied solely on agriculture for a long time. In Indian economy agriculture activity is a major economic sector. Agriculture provides food, inputs and employment to the vast majority of the country's population. Economic development in the first phase of exports receives significant foreign exchange, which can be used to import large quantities for industrial development and infrastructure. The key to economic growth seems to lie in the development of the agricultural sector, which must be emphasized. Interdependence between the agricultural and non-agricultural sectors should be noted. In fact, the growth of your partnership between the agricultural and non-agricultural industries helps. The demand for non-agricultural inputs of industrial origin drives industrial activity. Industrial growth increases the demand for wages, goods and commodities that help increase agricultural employment and income. Rising agricultural revenue creates a market demand for industrial property. And agriculture contributes to the country's economy. Its contribution to the country's income is very low, but compared to developed economies it is large. In 1950-51 the contribution of the agricultural sector to India's national income was 56.10 per cent, now almost 15 per cent. The contribution to job creation is important in this sector, because in the nation as a whole about 60% of the population depends on agriculture and the related sectors. Agriculture provides food for 121 million people in India, and their contribution to market growth is significant.

Keywords: Mainstays, Sustainable, Phenomenon, Croplands, Green Revolution

भारतातील स्त्री चळवळ
प्रा. श्री. सतिश अजित कांबळे
सहा. प्राध्यापक समाजशास्त्र विभाग,
भारती विद्यापीठाचे डॉ. पतंगराव कदम महाविद्यालय, सांगली
मो. नं. ९९२२१४१९२७ ,ई मेल :-kamblesatish734@gmail.com

प्रस्तावना (Introduction) :-

भारताच्या इतिहासामध्ये स्त्रीयांच्या मुक्तीसाठी, स्वातंत्र्यासाठी, अन्याय दूर व्हावा म्हणून विचार मांडणारे अनेक समाजसुधारक, विचारवंत प्रत्येक कालखंडात दिसून येतात. प्रामुख्याने १९ व २० व्या शतकात ख-या अर्थाने स्त्रीमुक्तीचा विचार अनेक समाजसुधारक, विचारवंत यांनी मांडून समाज प्रबोधन मोठ्या प्रमाणात केलेले दिसून येते. तसेच या दृष्टीने स्त्री उध्दाराचे कार्यही केलेले दिसून येते. यात महिलांचा समावेश मोठ्या प्रमाणात दिसतो आपल्याला न्याय मिळावा हक्क व अधिकार मिळावेत म्हणून स्त्रीयांनी सामाजिक चळवळी केलेल्या दिसून येतात.

आधुनिक भारतात स्त्री दास्य विमोचनाची चळवळ सुरू करण्याचा मान राजा राममोहन रॉय यांनाच द्यावा लागतो. सर्व वाईट प्रथांविरुद्ध परखडपणे विचार भारतीय समाजाचे प्रबोधनच केले. महात्मा गांधींनीही स्त्रीयांच्या बाजूने विचार मांडून स्त्रीयांनाही पुरुषाच्या बरोबरीने स्वातंत्र्यचळवळीत सक्रीय सहभाग घेतला पाहीजे असे मत मांडले. भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीत क्रांतीकारक पुरुषाचे जसे योगदान आहे तसेच स्त्री क्रांतीकारकाचेही आहे. अनेक भारतीय स्त्रीयांनी आपल्यावर होणा-या अन्यायाला वाचा फोडण्यासाठी व पुरुषांच्या वर्चस्वाखाली झुगारून देण्यासाठी अनेक सामाजिक चळवळी हाती घेतल्या या चळवळीच्या माध्यमातून त्यांनी समाजप्रबोधन व स्त्री मुक्ती विचार पुढे आणले. त्यामूळे भारतातील स्त्री चळवळ ही अनेक दृष्टीने सामाजिक समानता प्रस्थापित करण्यात यशस्वी ठरली.

संशोधन पध्दती (Research Study Method):-

प्रस्तुत शोध निबंध हा दुय्यम साधनसामुग्री वर आधारित असून यामध्ये विविध संदर्भ, ग्रंथ, मासिके इ. चा आधार घेतला आहे.

भारतातील स्त्री चळवळ (Women Movement in India):-

भारतामध्ये १९ व २० व्या शतकामध्ये अनेक स्त्री चळवळी उदयास आल्या. प्रत्येक स्त्रीचळवळ ही अनेक कारणांनी घडलेल्या दिसून येतात. यामध्ये समाज प्रबोधनात्मक, चळवळीसुध्दा दिसतात. अशा स्त्रीचळवळीचा उल्लेख खालीलप्रमाणे करता येईल.

१) सत्यशोधक चळवळीतील स्त्रीया :-

भारतात स्त्रीमुक्ती चळवळीची सुरुवात ही सत्यशोधक चळवळीने केली आहे. स्त्रीमुक्ती विचार म्हणजे स्त्रीयांचे शोषण करणा-या संस्थांच्या विरोधामध्ये असणारे विचार होय. स्त्रीमुक्ती चळवळीही स्त्री-पुरुष समानता ही समाजाच्या सर्व अंगांमध्ये येण्याची चळवळ होय. यासाठी महात्मा फुलेंनी स्त्री-पुरुष समानता विचार मांडले व त्या दृष्टीने कृती केलेली दिसून येते. या चळवळीमध्ये सावित्रीबाई फुले, ताराबाई शिंदे, प्रतिमा शेख, लक्ष्मीबाई पाटील इ. महिलांनी योगदान दिलेले दिसून येते.

२) दलित चळवळीतील स्त्रीया :-

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी विविध समाज परिषदांच्या व्यासपीठावरून दलित महिलांना उपदेश केला होता. यासाठी महाड सत्याग्रह चळवळ २७ डिसेंबर १९२७ रोजी खास स्त्रीसाठी जे भाषण केले त्यामध्ये स्त्रीयांच्या प्रगतीवरच समाजाची प्रगती अवलंबून असते असे मत मांडले. १९२८ पासून पुरुषांच्या बरोबरीने स्त्रीयांच्या परिषदा, सभा, इ. वर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी भर दिला. त्यामूळे पुढील काळात शांताबाई दाणी, सुलोचना डोंगरे, राधाबाई कांबळे यांसारख्या

भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील विदेशी स्त्रियांचे योगदान**प्रा.श्री. अमोल अरूण कुंभार****सहाय्यक प्राद्यापक इतिहास विभाग****भारती विद्यापीठाचे डॉ. पतंगराव कदम महाविद्यालय, सांगली****मो.नं. —९०४९९५६३६८,ई—मेल —amolakumbhar.vck@gmail.com****प्रस्तावना—**

राष्ट्रीय चळवळीतील स्त्री स्वातंत्र्यसैनिकांच्या कार्यामधून त्यांच्या अंतरंगाचे विलक्षण पैलू समोर येतात. त्यांच्या निश्चय, अतिशय प्रतिकूल परिस्थितीतही त्यांनी दाखवलेली निष्ठा आणि आत्मार्पणाची वृत्ती यामुळेच तुरुंगातील खडतर जीवनाला तसेच सत्याग्रहात पोलिसांच्या पाशवी छळाला त्या तोंड देऊ शकल्या. भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीमध्ये देशातील अनेक महिलांनी महत्त्वाची भूमिका बजावली आहे. तसेच भारतीय राष्ट्रीय लढ्यामध्ये विदेशी महिलांचे ही योगदान महत्त्वपूर्ण असलेले दिसून येते. अशा विदेशी स्त्रिया महात्मा गांधीजींच्या व्यक्तीमत्वाकडे, विचारांकडेया महिला आकर्षित झाल्या होत्या. भारतीय स्वातंत्र्यासाठी त्या तुरुंगात गेल्या. कष्ट उपसले, विविध संघटना स्थापन करून व त्यात योगदान देऊन महिला जागृतीचे कार्य केले. त्यांनी आपल्या लिखानातून, भाषणातून भारताला स्वातंत्र्य मिळाले पाहिजे अशी आग्रही भूमिका घेतली. भारतीय स्त्री—पुरूषांत राष्ट्रवादी विचारांची जागृती करण्याचे काम या स्त्रियांनी केले. या स्त्रियांमध्ये प्रामुख्याने आयरिश, ब्रिटिश स्त्रिया आघाडीवर होत्या. प्रस्तुत संशोधनामध्ये भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील विदेशी स्त्रियांचे योगदान याचे अध्ययन करण्यात आले आहे. या विषयी सविस्तर मांडणी पुढीलप्रमाणे केली आहे.

संशोधन उद्देश :-

१) १९ व्या २० व्या शतकातील भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील विदेश स्त्रियांचा अभ्यास करणे.

२) भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील विदेशी स्त्रियांच्या योगदानातून घडून आलेल्या तत्कालीन परिणामांचा अभ्यास करणे.

संशोधन पध्दती —

प्रस्तुत शोध निबंध हा दुय्यम साधन सामग्रीवर आधारित असून यामध्ये विविध संधर्भ, ग्रंथ, मासिके इ. आधार घेतला आहे.

भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील विदेशी स्त्रिया—**अॅनी बेझंट :-**

भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीत अॅनी बेझंट या आयरिश स्त्रीचे स्थान महत्त्वाचे आहे. १ ऑक्टोबर १८४७ चा त्यांचा जन्म त्यांचे शिक्षण इंग्लंड व जर्मनीत झाले. १८६७ मध्ये त्यांचा विवाह झाला. परंतु त्यांनी १८७७ ला घटस्फोट घेतला. प्रारंभी इंग्लंडमधील आगपेट्यांच्या कारखान्यात काम करणा—या स्त्रियांच्या हक्कासाठी त्यांनी लढा दिला. १८९३ मध्ये त्यांनी शिकागो येथील धर्मपरिषदेत भाग घेतला व त्या हिंदू धर्म व संस्कृतीकडे आकर्षित झाल्या. मॅडम ब्लॅन्चेस्की व कर्नल अॅलिकॉट यांनी स्थापन केलेल्या थिऑसॉफिक्स सोसायटिच्या त्या सदस्या बनल्या त्या १८९३ मध्ये भारतात आल्या व भारतालाच आपली कर्मभूमी मानले. १८९८ मध्ये प्राचीन धर्मग्रंथांचा अभ्यास करण्यासाठी बनारस येथे 'Central Hindu College' स्थापन केले. त्या कॉलेजचे रूपांतर पुढे बनारस हिंदू विद्यापिठात झाले. त्यांनी हिंदू धर्म—वेद—उपनिषदे यांचा अभ्यास केला. भारतीय संस्कृती व तत्वज्ञान श्रेष्ठ आहे असे त्यांनी सातत्याने सांगितले. थिऑसॉफिक्स सोसायटिची स्थापना झाल्यावर त्या २५ वर्षे त्या संस्थेच्या अध्यक्षा होत्या. थिऑसॉफिक्स प्रसारासाठी सर्व भारतात व जागतिक प्रमुख देशांत त्यांनी अनेक दौरे काढले. आपल्या भाषणात त्या थिऑसॉफिच्या द्वारे जगात शांतता व बंधुभाव नांदावा म्हणून उपदेश करित असत आणि हिंदू धर्माची तथ्येही विशद करून सांगत असत. त्या सर्व धर्माच्या पुर्नस्थापनेसाठी प्रयत्नशील होत्या. कारण स्वधर्म, शिक्षण हे चारित्र्य व नितिमत्ता यांचा पाया होय असे त्यांचे मत होते. 'सनातनी धर्म' य धार्मिक पाठयपुस्तकाची त्यांनी निर्मिती केली होती.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची राष्ट्रवाद संकल्पना

प्रा.श्री. अमोल अरूण कुंभार

सहाय्यक प्राध्यापक इतिहास विभाग भारती विद्यापीठाचे डॉ. पतंगराव कदम
महाविद्यालय, सांगली.

मो.नं. - ९०४९९५६३६८,ई-मेल - amolakumbhar.vck@gmail.com

प्रस्तावना :-

डॉ. आंबेडकरांच्या राजकीय विचारात राष्ट्र या संकल्पनेचे त्यांनी केलेले विवेचन महत्त्वाचे आहे. राष्ट्र व राष्ट्रवाद यांचे डॉ. आंबेडकर कृत संकल्पन यांच्या राजकारणाचा वैचारीक पाया आहे. स्वातंत्र्य पुर्व काळातील त्यांच्या राजकारणाचे आकलन होण्यासाठी त्यांचे राष्ट्र व राष्ट्रविषयक विचार प्रथमतः अभ्यासने आवश्यक आहे. ब्रिटिश सत्तेवर आपल्या राजकीय शक्तीचा संसदिय सनदशीर मार्गाने दबाव आणण्याचा डॉ. आंबेडकर प्रयत्न करित होते. त्यांची राष्ट्र व राष्ट्रवादविषयक मते समजावून घेतली तर त्यामुळे त्यांच्या भूमिकेबद्दलचे अनेक गैरसमज सहजच दूर होण्यास ते ठरते. त्यांचे राजकीय स्वातंत्र्यासंबंधीचे विचार, राजकीय सल्लाविषयक दृष्टीकोण काँग्रेस व म.गांधी यांच्या संबंधातील त्यांची भूमिका, पाकिस्तान निर्मिती व भाषावार प्रांतरचना यांच्या संदर्भातील त्यांचे विचार यांच्या मुळाशी त्यांची राष्ट्र-राष्ट्रवादविषयीची मते आहेत. प्रस्तुत संशोधनामध्ये डॉ. आंबेडकर यांची राष्ट्रवाद संकल्पना याचे अध्ययन करण्यात आले आहे.

संशोधन उद्देश :-

१) डॉ. आंबेडकर यांच्या राष्ट्रवाद संकल्पनेचा सविस्तर अभ्यास करणे.

२) डॉ. आंबेडकरांच्या राष्ट्रवादी संकल्पनेतून घडून आलेल्या तत्कालीन परिणामांचा अभ्यास करणे.

संशोधन पध्दती :-

प्रस्तुत शोध निबंध हा दुय्यम साधनसामग्रीवर आधारीत असून यामध्ये विविध संधर्भ, ग्रंथ, मासिके इत्यादी आधार घेतला आहे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची राष्ट्रवादाची संकल्पना :-

१) एकात्म समाजातच एकात्म राष्ट्र:

मानवी समाजाच्या विकास कामात समाजाचे संघटन करणारी राष्ट्र संकल्पना ही एक भावप्रेरक शक्ती आहे. अनेक समाजांची आणि राष्ट्र-राज्यांची निर्मिती, विकास व विनाश राष्ट्रभावनेने आजपर्यंतच्या मानवी इतिहासात घडवून आणला आहे. राष्ट्रवादाची ही ऐतिहासिक भूमिका आणि समाजांतर्गत ऐक्य वाढवण्याची त्यांची प्रचंड शक्ती डॉ. आंबेडकरांना मान्य असली तरी त्यांनी राष्ट्रवादाच्या विचाराला एक नवे परिमाण दिले आहे. त्यांच्या दृष्टीतून राष्ट्रवादाच्या व राष्ट्रीय एकात्मतेच्या धर्म, भाषा, वाडःमय संस्कृती व जीवनपध्दती अशासारख्या ज्या घटक शक्ती आहेत त्यांच्या संकलित प्रभावातून राष्ट्रनिर्मितीच्या प्रेरणा निर्माण होत असल्या तरी केवळ याच घटक शक्तींच्या भावनिक आधारावर राष्ट्रीय एकात्मता सद्दृढ होते असे नाही. सामाजिक-आर्थिक समानता व न्यायाशिवाय सामाजिक एकात्मता नाही. आणि त्याशिवाय राष्ट्रीय एकात्मता बळकट होऊ शकत नाही. एकात्म समाजच एकात्म राष्ट्र निर्माण करू शकतो. समान संधी देणारा व स्वतंत्र्य समाज ही राष्ट्रबांधणीची व राजकीय स्वातंत्र्याची पुर्व अट आहे.

स्त्रीवादी साहित्य कादंबरी (१८५० ते १९५०) एक ऐतिहासिक दृष्टिक्षेप.

. प्रा. श्री. अमोल अरूण कुंभार

सहा. प्राध्यापक इतिहास विभाग, भारती विद्यापीठाचे डॉ.पतंगराव कदम महाविद्यालय, सांगली
मो. नं. ९०४९९५६३६८, ई मेल :- amolakumbhar.vck@gmail.com

प्रस्तावना :-

१८५० ते १९५० शंभर वर्षांचा कालखंड महाराष्ट्राच्या इतिहासाच्या दृष्टीने अतिशय महत्वाचा माणला आहे. राजकीय, सामाजिक, औद्योगिक स्थितीमध्ये या काळात मोठे परिवर्तन झाले होते. समाज परिवर्तनाच्या प्रक्रियेमध्ये मुख्यतः स्त्रीजीवनात प्रचंड स्थित्यंतरे होत गेली. समाजाला स्त्रीविषयक सामाजिक विचारांची बैठक या काळाने दिली. स्त्रियांना आपल्या हक्कांची जाणीव झाली. याच कालावधीत शिक्षणाने स्त्रीला आत्मभाण दिले आणि तिच्याभोवती जग वेगळे दिसू लागले. मुख्य म्हणजे स्वतःला अभिव्यक्त करण्यासाठी तिच्या हाती लेखणी आली. तीने लिहायला सुरुवात केली ती प्रबोधन युगात स्त्रियांची नियतकालिकांतून कविता, कथा, कादंबरी, नाटक, आत्मचरित्र, बालसाहित्य, अशा विविध साहित्यप्रकारात तिची पावले पुढे पडू लागली. या स्त्रियांच्या कधी मोडक्या-तोडक्या तर कधी परिपक्व अभिव्यक्तिने समाजालाही संवेदनशील केले. सुधारक पुरुषांचे विचार अनेक लेखिक आपल्या कादंब-यांतून व्यक्त करू लागल्या होत्या. या लेखिकांच्या कादंब-यांना 'प्रबोधन पर्वातील कादंब-या' असे म्हटले आहे. प्रस्तुत संशोधनात १९ व्या २० व्या शतकातील स्त्रीवादी साहित्य कादंबरी याचे अध्ययन करण्यात आले आहे. याविषयी सविस्तर मांडणी पुढीलप्रमाणे केली आहे.

संशोधन उद्देश:-

- १) १९व्या २०व्या शतकातील स्त्रीवादी साहित्य अभ्यास करणे.
- २) स्त्रीवादी साहित्य कादंबरीतून तत्कालीन परिणामाचा अभ्यास करणे.

संशोधन पध्दती :-

प्रस्तुत शोध निबंध हा दुय्यम साधनसामग्रीवर आधारित असून यामध्ये विविध संदर्भ, ग्रंथ, मासिके इ. आधार घेतला आहे.

स्त्रीवादी साहित्य कादंबरी :-

१८५० पासून १९५० पर्यंतचा मराठी कादंबरीचा इतिहास अवलोकन करताना असे लक्षात येते की, या कालखंडात स्त्रियांनी सुमारे शंभर कादंब-या सामाजिक तर काही ऐतिहासिक व अनुवादित आहेत; या कालखंडात स्त्रीने स्वतंत्रपणे कादंबरीरूपाने केलेल्या लेखनाचा पहिला प्रयत्न म्हणजे १८७३ मध्ये प्रकाशित झालेली साळूबाई तांबवेकर यांची 'चंद्रप्रभा विरहवर्णन' ही कादंबरी होय.

साळूबाई तांबवेकर :-

साळूबाईना स्त्री शिक्षणाचे महत्त्व समजले होते. साळूबाई तांबवेकर कलावंत समाजातील आहेत. 'चंद्रभागा विरहवर्णन' कादंबरीमध्ये शिकलेली बुध्दीमान, धैर्यशिल स्त्री नायिका म्हणून दाखवली आहे. कादंबरीच्या प्रारंभी मणिभद्र राजांच्या चतुरंग नगरीचे वर्णन केले आहे. शिक्षणाचे महत्त्व असल्यामुळे या नगरीमध्ये २५ ते ३० शाळा आहेत. मुलींना शालेय शिक्षणाबरोबर भरतकाम, शिवनकाम आदि विषय आहेत. स्त्रीशिक्षणाचा उपयोग लेखिकेने दाखवला आहे.